

Νῦν θέλω εἶπει τινὰ περὶ τῶν θυσιαζομένων χρηρῶν, τῶν πιπτουσῶν ἐντὸς τῶν φλογῶν, ὅπου καίονται τὰ σώματα τῶν θνησκόντων συζύγων. Ἡ φρικώδης αὕτη συνθήκη σχεδὸν ἐξηλείφθη, συνεπέα τοῦ περιφήμου διατάγματος τοῦ λόρδου Γουλιέλμου Βέντινκ, ὅπερ ἠσπασήσαν οἱ διοικηταὶ τοῦ Μαδρᾶ καὶ τῆς Βομβάης ἀμέσως.

Ἐν Ἰνδοστάνῃ, ὅπου τὸ ἐγχειρίδιον καὶ τὸ δηλητήριον ἄλλοτε πρωτηγωνίστησαν θυμασιῶν ἐν ταῖς οἰκογενειακαῖς ἔρισιν, αἱ *salties* (οὕτω καλεῖται ἡ τοιαύτη θυσία) παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς εἶχον λόγον ὑπάρξεως πολὺ ἀνώτερον τοῦ ἐκ πρώτης ὄψεως φαινομένου. Οὐδὲν ὅμως χωρίον τῶν ἱερῶν βιβλίων ἀναγράφει τὰς ἀπανθρώπους ταύτας θυσίας, ὧν τὰς πρώτας ἀναμφιβόλως ἐποίησαν χῆραί τινες ἀπαρηγόρητοι. Ἐκτὸς τῆς φιλαυτίας καὶ τῆς συνθησίας, τὸ μᾶλλον συντελέσαν εἰς τὴν ταχθεῖαν διάδοσιν καὶ ἐξάπλωσιν τῆς ἠρωϊκῆς ταύτης ἀποδείξεως ἔρωτος συζυγικοῦ εἶναι ἡ ὄλιος ἰδιάζουσα κατάστασις, ἣν οἱ θρησκευτικοὶ νόμοι τῶν Ἰνδῶν ἐπιβάλλουσι ταῖς χήραις, εἰς ἃς ὁ δεῦτερος γάμος ἀπαγορεύεται, καὶ αἵτινες ὀφείλουσι νὰ διέλθωσι τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς ἐν ὀλίψει, ἀπομονώσῃ καὶ στερήσῃ πασῶν τῶν ἡδονῶν. Ἐπὶ πλέον, οἱ βραχμᾶνες καὶ οἱ συγγενεῖς, οἵτινες μεγίστην τιμὴν ἐνόμιζον τὴν τοιαύτην θυσίαν, ἐφρόντιζον τὰ μάλιστα νὰ καταδείξωσι τῇ τεθλιμμένην χήρᾳ τὸ πένθιμον μέλλον καὶ τὴν ἀθλίαν ζωὴν, ἥτις ἀνέμενον αὐτὴν, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου παρίστων τὴν εὐδαίμονα αἰωνιότητα, τὴν ἐπιφυλαττομένην ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Βραχμᾶ ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν θυμάτων τοῦ συζυγικοῦ ἔρωτος. Καὶ ὅτε τέλος τὸ πρᾶγμα ἀπεφασίζετο, ἡ χήρα, προτομομασθεῖσα πρὸς τὴν θυσίαν διὰ διαφόρων θρησκευτικῶν πράξεων, καὶ συνοδευομένη παρὰ τῶν βραχμᾶνων, τῶν φακιρῶν καὶ τῶν φιλτάτων ἐκ τῶν φίλων, περιήρχετο τὸ ἱκρίωμα, ἰστάμενον ἐν τόπῳ δημοσίῳ καὶ ἀποτελούμενον ἐξ ἀρωματικῶν ξύλων. Ἀνέβαινον αὐτὸ ὑπὸ τὰς κραυγὰς καὶ τὰς ἀναβοὰς τοῦ ὄχλου, ὑπὸ τὸν ἀποκωφοῦντα ἦχον τῶν τε σαλπίγγων καὶ τῶν τυμπάνων, ἀποβάλλουσα κατ' ἀρχὰς τὰ κοσμήματα καὶ πάντα τὰ ἐνδύματα αὐτῆς, ἐκτὸς μακροῦ τινος καὶ κυμαινομένου χιτῶνος, ἅπερ διένεμε ταῖς φίλαις, διατηρούσαις αὐτὰ ὡς πολύτιμα ἄγια λείψανα. Μετὰ τὴν διανομὴν, ἐκάθητο ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ἱκρίωματος, κρατοῦσα τὴν κεφαλὴν τοῦ συζύγου ἐπὶ τῶν γονάτων, ὅτε ἐνευέ τινα τῶν βραχμᾶνων νὰ θέσῃ τὸ πῦρ, ὡσάκις ἡ ἰδία δὲν ἔπραττε τοῦτο. Ἐπειδὴ τὰ ξύλα ἠλείφοντο δι' ἐλαίου, αἱ φλόγες ὑψούντο παρυσθὺς οὐρανομήκεις, πολυτάραχοι, καὶ ἡ ἀτυχῆς γυνὴ μετὰ τινος στιγμᾶς ἐξέπνεεν. Αἱ ἐπευφημῖαι τοῦ ὄχλου, αἱ γοεραὶ κραυγαὶ τῶν φακιρῶν καὶ ὁ ἦχος τῶν σαλπίγγων καὶ τῶν τυμπάνων κατέπνιγον ἄλλως τε τοὺς γόους, οὓς οἱ πόνοι ἐ-

δύναντο νὰ προκαλέσωσιν ἀπὸ τῶν χειλέων τῶν ἀθλίων ἐκείνων θυμάτων.

Δυσκόλως δύναται τις νὰ φαντασθῇ τὴν ἀντίστασιν, ἣν ἡ Ἐταιρία ὄφειλε νὰ καταβάλλῃ πρὸς ἐκρίζωσιν βαρβάρου συνθησίας· οἱ δὲ ἀρνούμενοι τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς Ἐταιρίας καὶ τῆς ἀγγλικῆς κατακτήσεως ἐν Ἰνδοστάνῃ δὲν δύνανται, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τοῦτο, νὰ παρίδωσι τὰ ἐκ ταύτης ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Ἄλλ' ἡ ὑπηρεσία αὕτη δὲν εἶναι ἡ μόνη, ἣν ὁ λόρδος Βέντινκ προσήνεγκε τῇ ἀνθρωπότητι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, ἣν ἐπὶ πολὺ θέλει ἐνθυμεῖσθαι ἡ Βεγγαλία, καίτοι αἱ οἰκονομολογικαὶ τοῦ Βέντινκ μεταρρυθμίσεις διηρέθισαν γενικῶς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Ἐταιρίας.

Προκειμένου περὶ τῶν θυσιῶν τούτων, φίλος τίς μοι ἔλεγε, ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἀπαγορευτικοῦ διατάγματος αἱ χῆραι ἐδείκνυν μείζονα προθυμίαν καὶ ἐπιμονὴν, ὅπως καὶ ὡς μετὰ τῶν συζύγων. Μοὶ διηγήθησαν ὅμως καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀκριβείας αὐτοῦ δὲν ἐγγυῶμαι· ἀναφέρω ἀπλῶς ὅ,τι ἤκουσα.

Ἡμέραν τινὰ ἀνηγγέλθη τῷ κυρίῳ Φυλθῷ, διοικητῇ τινος ἐπαρχίας παρὰ τὴν Βεναρῆς, ὅτι χήρα τις ἐν ἐγγύς κειμένῳ χωρίῳ ἐδήλωσεν, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ συγκαθῇ τῷ νεκρῷ τοῦ συζύγου. Σπεύδει λοιπὸν ὁ κύριος Φυλθῷ παρὰ τῇ χήρᾳ, ἐκβιάζει τὴν φρουρὰν, ἣν οἱ βραχμᾶνες καὶ οἱ συγγενεῖς εἶχον θέσει, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν πρὸς τὴν χήραν συγκοινωνίαν, καὶ προσπαθεῖ πάσῃ δυνάμει νὰ ἀποτρέψῃ τὴν δυστυχῆ γυναῖκα ἀπὸ σκοποῦ ἀνοήτου. Ἄλλ' αὕτη μένει ἀμετάπειτος. Τέλος ὁ διοικητὴς, ἀπελπισθεὶς ἐξ ἐπιμονῆς τηλικαύτης, ἐτοιμάζεται νὰ ἀναχωρήσῃ.

— Νὰ καῆς λοιπὸν, ἀφοῦ τοῦτο σοὶ ἀρέσκει· τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἀναμιγνύομαι πλέον· σὲ ἀφίνω ἐλευθεράν.

— Ἦως, μὲ ἀφίρεις νὰ πράξω ὅ,τι θέλω! ἀναφωνεῖ ἡ γυνὴ, ἀρπάζουσα τὸν Ἀγγλον ἐκ τῆς ἄκρας τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ. Καθῆκον ἔχεις νὰ μὲ ἐμποδίσῃς!

— Ἄλλὰ δὲν θέλεις νὰ πεισθῆς.

— Καθῆκον μὲν ἰδικόν μου εἶναι νὰ καῶ μετὰ τοῦ συζύγου μου, καὶ τοῦτο θέλει εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν δυστυχῆ νεκρὸν καὶ τὴν οἰκογένειάν μου· ἀλλ' ὁ ἀρχηγός σου λέγει, ὅτι ὀφείλεις νὰ μεταχειρισθῆς τὴν βίαν, ἂν αὕτη καθίσταται ἀναγκαία πρὸς ἀποκόλωσιν.

Ἐὸ κύριος Φυλθῷ μετεπέμψατο ἀπὸ τῆς Βεναρῆς στρατιώτας, ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν θυσίαν τῆς χήρας.

^{Ἐπειὰ τὸ τέλος.}

Ἐὰν ἐπιθυμῆς νὰ βεβαιωθῆς περὶ τῆς εἰλικρινείας τῶν φίλων σου πειράθητι νὰ δανεισθῆς

χρήματα παρ' αὐτῶν. Ἴσως δὲν θὰ γείνης πλουσιώτερος μετὰ τὸ πείραμα τοῦτο, ἀλλ' ἀναμφιβόλως θὰ γείνης σφώτερος.

ΔΥΟ ΜΟΝΑΙΣΘΗΤΟΙ

Τὰ ἐπόμενα δύο παραδείγματα ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους ἡ τύχη ἀπεστέρησε πασῶν τῶν αἰσθήσεων πλὴν μιᾶς, εἶναι ἀρκετὰ περιέργα, ὡς ἀποδεικνύοντα ἀπ' ἑνὸς μὲν τὴν θαυμαστὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ τοῦ νὰ ἐθίζεται καὶ προσαρμόζεται πρὸς τὰς ἐκάστοτε περιστάσεις, ἀπ' ἑτέρου δὲ τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ ν' ἀναπληροῖ ἐν μέρει διὰ τῆς ἀφῆς τὰς ἀπὸ τῶν λοιπῶν αἰσθήσεων πληροφάνειας.

Ὁ Μάξ. Νόκκ ἐγεννήθη ἐν Λειψία τῇ 1 Ἰαν. 1844 ἐκ πατρὸς δικηγόρου, ὅστις διὰ τὸν ἄτακτον βίον τὸν ὅποιον διῆγε κατέστρεψε καὶ πελατεῖαν καὶ περιουσίαν καὶ υγείαν, ἐκληροδότησε δὲ καὶ εἰς τὸ φιλάσθενον τέκνον του τὴν νόσον, τὴν ὁποίαν διὰ τῆς ἀκουστικῆς του εἶχεν ἀποκτήσει. Ὁ πρῶτος θάνατος τῆς μητρὸς παρέδωκε τὸ ἀτελὸς ἀνεπτυγμένον λίαν χοιραδικὸν παιδίον ἀπροσπάτευτον εἰς τὴν χυδαϊοτάτην ἀκηδεῖαν τοῦ πατρὸς. Κατὰ τὸ δέκατον τῆς ἡλικίας ἔτος προσεβλήθη τὸ παιδίον ὑπὸ σφοδρᾶς φλεγμονῆς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ἀκουστικῶν πόρων, μόνον δὲ μετὰ ἐξάμηνον διάρκειαν τῆς νόσου, ἡ φιλανθρωπία τῶν συνοικῶν παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχὴν πρὸς θεραπείαν. Ἄτυχῶς ἡ βοήθεια ἤλθε πολὺ ἀργά· ὁ ἀσθενὴς ἐτυφλώθη κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀφοῦ ἡ φλεγμονὴ καὶ ἡ πυώδης ἔκκρισις ἐκ τῶν ὠτων κατεπολεμήθη, παρεδόθη εἰς τὸ τυφλοκομεῖον πάσχον ὑπὸ τοιαύτης βαρηνκσίαις, ὥστε μόνον τῇ βοήθειᾳ κέραιος ἀκουστικοῦ ἠδύνατο νὰ συνεννοῶνται μετ' αὐτοῦ. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναυθὰ ὑπεβλήθη, ἀνεπτυξε τὸ παιδίον ὄχι μόνον ἀρίστην πνευματικὴν εὐφυίαν μετὰ ζωηρᾶς φιλομαθείας· καὶ πιστῆς μνήμης, ἀλλὰ πρὸς τοῦτους καὶ ἀξιογάπητον καλοκαγαθίαν. Ἦτο συγγινητικὸν νὰ βλεῖται τις, πῶς τὸ ὑπὸ πολλὰς ἐπὶφύεις ὑπὸ τῆς τύχης ἀδικηθὲν πλάσμα ἔφερον ἐν ἑαυτῷ ἄφθονον πηγὴν εὐτυχίας καὶ εὐχαριστήσεως, οὐδέποτε ἐγγόγυζε διὰ τὴν τόσῳ περιορισμένην θέσιν του καὶ μετ' ἐνδομύχου ἀφοσιώσεως καὶ ἐμπιστοσύνης παρεδίδοτο ψυχῇ καὶ σώματι εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς παιδαγωγούς του.

Τοῦ χρόνου προϊόντος κατεστάθη σκεπτικὸς, καλοκάγαθος καὶ μεμροφωμένος ἄνθρωπος καὶ ἀφοῦ ἀπέκτησεν ἀρκετὰς στοιχειώδεις γνώσεις, ἔμαθε δὲ καὶ ν' ἀναγινώσκει τὰ διὰ τοὺς τυφλοὺς τυπούμενα βιβλία, ἀπελύθη τοῦ σχολείου καὶ ἠσχολήθη εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς τέχνης τοῦ καλοπομπλοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ταχύτατα προώδευσε, ἐπιδείξας πολλὴν τεχνικὴν δεξιό-

τητα. Ἀυστυχῶς τὸ πατρόθεν κληρονομηθὲν νόσημα ἐξερράγη ἐκ νέου, καὶ ὅτε μετὰ διετὴ θεραπείαν ἐξῆλθε τοῦ νοσοκομείου, μὴνι ἀπριλίῳ τοῦ 1862, ἡ προηγουμένη βαρηνκσία εἶχε μεταβληθῆ εἰς παντελῆ κωφότητα, τὴν ὁποίαν, κατὰ τὸ σῆθηες, ἐπηκολούθησε μετ' ὀλίγον ἀφασία, ἐνῶ διὰ παντελοῦς καταστροφῆς καὶ καθιζήσεως τῆς ῥάχως τῆς ρινὸς ἐμυθενίσθη ἡ ὄσφρησις καὶ, σωρείτης κακῶν, κατὰ συνέπειαν τοῦτου ἡ γενεὴ εἰς βλάβην ἐπασιθητῶς.

Δεκαοκταετῆς λοιπὸν ἀπεδόθη εἰς τὴν ζωὴν ὁ ταλαίπωρος νεανίας τυφλὸς, κωφὸς, ἄλλολος, ἀτιμάνος νὰ ὀσφρανθῆ ἢ νὰ γευθῆ· μία δὲ καὶ μόνον ἀπέμεινε εἰς αὐτὸν αἴσθησις, ἡ ἀφῆ καὶ ἡ γενεὴ λεγομένη αἴσθησις.

Ὅτε ὁ διευθυντὴς τοῦ τυφλοκομείου παρέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νοσοκομείου διὰ νὰ τὸν ἀποκαταστήσῃ ἐν Sösisz (ἐνθα 6 ἄλλοι ὑπότροφοι τοῦ τυφλοκομείου ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τυφλοῦ τινος καλοπομπλοῦ ἐξήσκουν ἐπικερδῶς τὸ ἐπάγγελμά των), ἐνόησεν ὁ ταλαίπωρος μοναίσθητος ἀμέσως ὅτι ἐπρόκειτο ν' ἀλλάξῃ τόπον διαμονῆς. Ἐνεδύθη μόνος του τὴν ὀδοπορικὴν στολὴν, συνεσκεύασε τὰ ὀλίγα του πράγματα, σφίγγας δὲ τὴν χεῖρα τῶν μέσθι τοῦδε εὐεργετῶν του, ἀπεχειρέτησεν αὐτοῦς, χύνων σιωπηλῶς δάκρυα θερμά.

Καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἐνόησε. Ἀλλὰ τίς ἠδύνατο διὰ μόνης τῆς ἀφῆς νὰ τῷ γνωστοποιήσῃ ποῦ ἔμελλε νὰ πορευθῆ καὶ τί ἔμελλε νὰ πράξῃ;—Ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ σιωπηλῶς ἐν τῇ ἀμάξῃ, προσεκολλᾶτο σιμὰ εἰς τὸν συνοδοιπόρον του καὶ ἔσφιγγε τὴν χεῖρά του εἰς ἐνδειξὴν ὑποταγῆς καὶ πλήρους ἐμπιστοσύνης,—εἰς οὐδενὸς ὅμως σημείου ἐφάνη ὅτι ἀνεγνώρισε τὸν διευθυντὴν τοῦ καταστήματος, εἰς τὸ ὅποιον μακρὸν χρόνον διέτριβεν ἐν εὐτυχίᾳ καὶ φαιδρότητι.

Ἐν Sösisz ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μὲ κόπον πολλὸν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι εὐρίσκειτο μεταξὺ δημοτύχων ἐν τυφλότητι καὶ ὁμοτέχνων, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ συνεργάζηται μετ' αὐτῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὰ φαινόμενα μόνον τοῦτο τὸ τελευταῖον ἐνόησε. Οἱ περὶ αὐτὸν διετέλεσαν εἰς αὐτὸν ἄγνωστοι. Εἶχεν ἀπωλέσει πρὸ πολλοῦ τὸ νῆμα, τὸ ὅποιον τὸν συνέδεε μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου. Ἦγνώσει τὸν τόπον εἰς τὸν ὅποιον εὐρίσκειτο—τὰ πρόσωπα μεταξὺ τῶν ὁποίων διέτριβε καὶ ἐν οἷς ἦσαν καὶ τρεῖς τῶν παλαιῶν συμμαθητῶν του,—ἠγνώσει ἐπίσης τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα καὶ τὴν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἔτους,—πάντα δὲ τὰ καθημερινὰ συμβάντα παρήρχοντο δι' αὐτὸν ἀπαράτηρητα. Ἐν μέσθι τοῦ ἀνάνου βεβύματος καὶ τῆς τρικυμίας τῶν γεγονότων ἐβίου ὡς ὑπὸ χῶματος καταπλακωθεὶς, ὡς ζῶν ἐνταφιασμένος. Καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ ἐφαντάσθησαν τὸ φοβερὸν τοιαύτης ἀποχωρήσεως ὅσο οἶαν δῆποτε ἐνδειξὴν ζωῆς καὶ συνεκινήθησαν μέχρι